

Пасля II Ватыканскага Сабора адбыліся шматлікія міжнародныя сустрэчы, канферэнцыі і кангрэсы паміж прадстаўнікамі абодвух веравызнанняў для развіцця міжрэлігійнага дыялога. Былі выданыя працы, напісаныя сумесна ісламскімі і хрысціянскімі пісьменнікамі, сярод якіх вылучаецца выданая ў Дамаску ў 2005 г. кніга айца Морыса Борманса сумесна з арабскім пісьменнікам Хмідой Аль-Найфарам – «Будучыня іслама-хрысціянскага дыялога».

Такім чынам, ідэя дыялога культур і цывілізацый актыўна абмяркоўваецца ў заходняй і ўсходнеісламскай сацыяльнай філасофіі. Ва ўмовах глабалізацыі развіццё сучасных культур і цывілізацый па Ханцінгтану шляху сутыкнення зусім не з'яўляецца заканамерным і немінучым. Перад сусветнай супольнасцю маецца і альтэрнатыўны шлях развіцця – шлях дыялога, культурнага плюралізму, мірнага суіснавання, культурна-цывілізацыйнага ўзаема супрацоўніцтва, узаемадапаўнення, узаемапавагі ў рамках захавання кожнай культурай сваёй ідэнтычнасці.

ЛІТАРАТУРА

1. Бубер, М. Перводистанция и отношение / М. Бубер // Лабиринт. – 1991. – № 2.
2. Бубер, М. Я и Ты // Квинтэссенция. Философский альманах / М. Бубер. – М., 1992.
3. Бубер, М. Два образа веры / М. Бубер. – М., 1995.
4. Бахтин, М.М. Проблемы творчества Достоевского / М.М. Бахтин. – Киев, 1994.
5. Ясен, С. Арабские и западные рассуждения о диалоге цивилизаций / С. Ясен, Д. Эспозито, Х. Ханафи и др. – Каир, 2004. (Собр. ст. на араб. и англ. яз.).
6. Хакиит, Садек. Диалог цивилизаций и их столкновение / Садек Хакиит. – Бейрут, 2001. (На араб. яз.).
7. L'Islam et l'occident. Dialogue pour la paix. Colloque № 2. – Rabat, 2003.
8. Le Dialogue des Cultures: est-il possible? // Conférence, Rabat, 11–13 décembre 2003. – Rabat, 2003.
9. Mayor, F., Binde J. Un monde nouveau / F. Mayor, J. Binde. – Paris, Editions Odile Jacob, 1999.

SUMMARY

In the article the philosophical analysis is carried out of conflict and dialogic approaches to the «what-if» evaluation cooperation of civilizations at the present stage of social development. It shows that the world community has an alternative path of development.

Паступіў у рэдакцыю 12.05.2010 г.

УДК 141(73)

І.І. Таркан,

выкладчык кафедры філасофіі БДПУ

КАНЦЭПЦЫЯ ўЗАЕМАДЗЕЙННЯ ЦЫВІЛІЗАЦЫЙ У ФІЛАСОФІІ С. ХАНЦІНГТАНА

Ва ўмовах глабалізацыі працэсы міжкультурнага дыялога набываюць вялікае значэнне. Адна з класічных тэорыяў мадэрнізацыі, рост індустрыяльнай прамысловай вытворчасці, які ў другой палове XX ст. ахапіў шмат дзяржаў Трэцяга свету, павінен быў прывесці да развіцця прынцыпаў ліберальнай дэмакратыі ў гэтых дзяржавах. У выніку гэта павінна было б адкрыць перспектывы для фарміравання глабальнай культуры, заснаванай на ліберальна-дэмакратычных каштоўнасцях. Аднак у 90-я гг. С. Ханцінгтан, прафесар Гарвардскага ўніверсітэта, прадставіў цалкам іншую мадэль мадэрнізацыі дзяржаў, якія сталі на шлях развіцця. Пры выкарыстанні цывілізацыйнага падыходу Ханцінгтан прыйшоў да высновы, што галоўным вынікам мадэрнізацыі з'яўляецца адраджэнне каштоўнасцей нацыянальнай культуры, на аснове якіх усталёўваюцца адпаведныя палітычныя і сацыяльныя інстытуты. Ханцінгтан звяртае ўвагу на тое, што могуць мадэрнізацыя не прыводзіць да глабалізацыі заходняй культуры. Наадварот, яе вынікам з'яўляецца культурнае адраджэнне ўсходніх цывілізацый, што можа прэтэндаваць на пэўнае месца ў сусветнай палітыцы. Такім чынам, ва ўмовах глабалізацыі культура становіцца важным геапалітыч-

ным фактарам. Ад вырашэння праблемы ўзаемадзейнення культур і цывілізацый залежыць стабільнасць будучай сусветнай сістэмы. Сутнасць гэтай праблемы і яе вырашэнне разгортвае ў сваёй канцэпцыі С. Ханцінгтан.

У дадзеным артыкуле мы праводзім параўнальны аналіз класічнай тэорыі мадэрнізацыі з канцэпцыяй Ханцінгтана. Мы мяркуем, што цывілізацыйны падыход дазваляе яму адлюстраваць такія праблемы ў сучасным свеце, якім раней не надавалася вялікага значэння. Разам з тым навуковец пакідае шэраг сутнасных пытанняў без адказу, што сведчыць аб аднабаковасці яго канцэпцыі.

У 70–80-я гг. Ханцінгтан набыў вядомасць як адзін з вядучых прадстаўнікоў тэорыі мадэрнізацыі. Інтэнсіўны эканамічны рост, павышэнне ўзроўню дабрабыту ў развітых дзяржавах у 50–60-я гг. прывёў да крызісу дэмакратычных інстытутаў улады ліберальнага грамадства [7, р. 59–60]. Дададзеныя супярэчнасць паміж эканамічным ростам, новымі сацыяльнымі патрабаваннямі і магчымасцямі ліберальнай дэмакратыі задаволіць гэтыя патрабаванні была прааналізавана ў працы «Крызіс дэмакратыі». Аднак з сярэдзіны 70-х гг. у развітых і некаторых дзяржавах, якія толькі развіваюцца, пачы-

наецца бурны працэс дэмакратызацыі, які дасягае свайго піку з крахам савецкай аўтарытарнай сістэмы. У 1992 г. Ханцінгтан абагульніў свае ідэі аб дэмакратызацыі ў вядомай працы «Трэцяя хваля дэмакратызацыі».

Аўтар прадставіў гісторыю чалавецтва як працэс барацьбы паміж дзвюма фундаментальнымі формамі ўлады – дэмакратычнай і аўтарытарнай. Дэмакратыя з'яўляецца вышэйшай формай кіравання, паколькі патрабуе ад грамадства высокай палітычнай сталасці, якая заключаецца ў здольнасці да самаарганізацыі і самакіравання. У тым выпадку, калі грамадства не з'яўляецца палітычна сталым, яно прыбягае да аўтарытарных форм: тыранія, дыктатура, ваенная хунта, аднапартыйная сістэма. Крызіс дэмакратычных інстытутаў прыводзіць да тэрміновага адкату ў накірунку аўтарытарызму. Уся гісторыя чалавечай цывілізацыі выступае як паступальны рух ад аўтарытарных да дэмакратычных форм праўлення.

Вышэйшай формай дэмакратыі з'яўляецца ліберальная дэмакратыя. Ханцінгтан адзначае, што працэс развіцця ліберальнай дэмакратыі адносіцца да пачатку XIX ст. У гэтым працэсе ён вылучае тры хвалі дэмакратызацыі. Першая хваля ахоплівае перыяд з пачатку XIX да 20-х гг. XX ст. Другая хваля прыходзіцца на пасляваенны перыяд – 40–50-я гг. У 1974 г. у Партугаліі адбылася антыфашысцкая рэвалюцыя, якую Ханцінгтан лічыць пачаткам трэцяй хвалі дэмакратызацыі. У 20–40-я і 60–70-я гг., калі дэмакратычныя інстытуты перажывалі крызіс, адбываўся адкат да аўтарытарных рэжымаў. Галоўнай асаблівасцю трэцяй хвалі з'яўляецца ўстанаўленне ліберальнай дэмакратыі ва ўсіх дзяржавах Заходняй Еўропы, некаторых дзяржавах Трэцяга свету і разбурэнне каланіяльнай сістэмы. Трэцяя хваля прывяла да крушэння аўтарытарных рэжымаў у дзяржавах сацыялістычнага блока [6, р. 133–134].

Асноватворнай прычынай трэцяй хвалі дэмакратызацыі стала мадэрнізацыя развітых краін, якая забяспечыла іх пераход ад індустрыяльнай да постіндустрыяльнай стадыі развіцця. Мадэрнізацыя прывяла да радыкальных змен у сацыяльнай структуры ліберальнага грамадства. У 60–70-я гг. нацыянальныя меншасці і жанчыны заяўляюць аб сабе як аб новых прававых і палітычных суб'ектах, адбываюцца выступленні студэнцтва супраць ідэалаў і каштоўнасцей буржуазнага грамадства, набываюць шырокае распаўсюджанне радыкальныя марксісцкія ідэі, што прапануюць альтэрнатыўныя прынцыпы існуючаму парадку. Сацыяльныя працэсы 60–70-х гг. прывялі да крызісу дэмакратычных інстытутаў ліберальнага грамадства. Аднак, як было адзначана вышэй, з сярэдзіны 70-х гг. пачынаецца трэцяя хваля палітычнай мадэрнізацыі. У выніку існуючая дэмакратычная сістэма была ачышчана ад традыцыйных элементаў, якія высту-

палі галоўным тормазам прагрэсіўных пераўтварэнняў у сацыяльнай структуры.

У другой палове XIX ст. мадэрнізацыя ахапіла дзяржавы Трэцяга свету і сацыялістычнага блока. Вынікам гэтага стаў крызіс і крушэнне аўтарытарных рэжымаў. Дадзены факт дазволіў вядомаму сацыёлагу Фрэнсісу Фукуяме вылучыць тэзіс аб тым, што мадэрнізацыя незаходніх дзяржаў прывядзе да глабалізацыі прынцыпаў ліберальнай дэмакратыі. Распад Савецкага Саюза і ўсяго сацыялістычнага блока стаў доказам няздольнасці сацыялізму да радыкальных палітычных і сацыяльна-прававых пераўтварэнняў на карысць дэмакратыі. Таму адзінай сацыяльна-эканамічнай сістэмай, на аснове якой дэмакратызацыя грамадства можа ажыццявіцца ў поўнай меры, з'яўляецца капіталізм. Паколькі ў канцы XX ст. сацыялізм даказаў сваю няздольнасць да пераходу на дэмакратычныя асновы, уся далейшая гісторыя чалавецтва будзе ўяўляць паслядоўнае распаўсюджанне прынцыпаў ліберальнай дэмакратыі [1, с. 253–255]. Тым самым трэцяя хваля дэмакратызацыі выйдзе за межы Захаду і прыме глабальны характар.

Дадзеная ідэя атрымала далейшае развіццё ў Гарвардскай акадэміі міжнародных і рэгіянальных даследаванняў. У канцы 90-х гг. па ініцыятыве двух вядомых прадстаўнікоў акадэміі, С. Ханцінгтана і Л. Харысана, быў праведзены форум «Культурныя каштоўнасці і прагрэс чалавецтва». Перадумовай для яго правядзення стала пытанне аб уплыве культурных каштоўнасцей на пераадоленне вынікаў глабальнага эканамічнага крызісу другой паловы 90-х гг. у дзяржавах, якія развіваюцца. Удзельнікі канферэнцыі прызналі культурныя каштоўнасці важнейшым фактарам сацыяльна-эканамічных змяненняў. Было адзначана, што ў дзяржавах з моцным уплывам традыцыйных каштоўнасцей, эканамічны крызіс пераадольваецца вельмі марудна ці абарачваецца стагнацыяй. Так, Харысан на прыкладзе Лацінскай Амерыкі абгрунтаваў сувязь паміж некаторымі культурнымі універсальямі і правамі эканамічнай і палітычнай мадэрнізацыі гэтага рэгіёну [5, с. 17]. І наадварот, у рэгіёнах, у якіх прынцыпы лібералізму ўсталяваліся дастаткова трывала, вынікі крызісу пераадольваліся з меншымі цяжкасцямі. У якасці прыкладу былі прыведзены Ганконг, Тайвань, Сінгапур.

Аднак у сярэдзіне 90-х гг. Ханцінгтан спачатку ў артыкуле «Сутыкненне цывілізацый», а потым у аднайменнай манаграфіі, вылучае іншую мадэль развіцця сацыяльных і палітычных інстытутаў ва ўмовах глабальнай мадэрнізацыі. Тэзіс Ханцінгтана заключаецца ў тым, што прычынна-выніковая сувязь мадэрнізацыі і дэмакратызацыі характэрна толькі для канкрэтнага рэгіёну планеты – заходняй цывілізацыі. У іншых цывілізацыях мадэрнізацыя эканомікі або ўвогуле не прыводзіць да дэмакра-

тызацыі палітычных і сацыяльных інстытутаў, або прыводзіць да ўсталявання вельмі абмежаваных форм дэмакратыі. У адрозненне ад Фукуямы, Ханцінгтан лічыць дэмакратызацыю не універсальнай, а унікальнай з'явай, характэрнай толькі для заходняй цывілізацыі. Па-за межамі Захаду мадэрнізацыя можа выклікаць зусім іншыя эфекты ў сацыяльнай і палітычнай структуры грамадства.

Ханцінгтан лічыць, што мадэрнізацыя прыводзіць не да дэмакратызацыі, а да росту нацыянальнай самасвядомасці, заснаванай на культурных каштоўнасцях таго ці іншага грамадства. Іншымі словамі, працэс дэмакратызацыі, які адбываўся ў другой палове XX ст. у Заходняй Еўропе, трэба разумець як працэс росту заходніх культурных каштоўнасцей: індывідуалізму, прыярытэту закона над асабістымі інтарэсамі, канстытуцыяналізму, парламентарызму і г. д. Адпаведна гэтаму, для незаходніх цывілізацый мадэрнізацыя будзе азначаць узмацненне іх аўтэнтчных культурных каштоўнасцей. Такім чынам, галоўнае адрозненне канцэпцыі Фукуямы і Ханцінгтана заключаецца ў тым, што, згодна з пазіцыяй Фукуямы, мадэрнізацыя няўхільна прыводзіць да дэмакратызацыі грамадства. Поўны пераход да дэмакратычных інстытутаў магчымы толькі пры змяненні культурных каштоўнасцей грамадства. Ханцінгтан лічыць, што мадэрнізацыя выклікае рост нацыянальнай самасвядомасці. Тым самым мадэрнізацыя незаходніх дзяржаў будзе прыводзіць не да культурнай уніфікацыі свету, а да пошуку нацыянальнай ідэнтычнасці кожнай з гэтых дзяржаў.

Паўстае пытанне: як разумее Ханцінгтан міжкультурнае і міжцывілізацыйнае ўзаемадзеянне? У вышэйзгаданай працы «Сутыкненне цывілізацый» навуковец уяўляе гісторыю чалавечтва як развіццё мноства лакальных цывілізацый. Вылучыўшы гістарычныя фазы развіцця цывілізацыі, Ханцінгтан звяртае ўвагу на тое, што фаза нараджэння і станаўлення змяняецца «залатым векам», калі цывілізацыя дасягае піку сваёй ваеннай, культурнай, палітычнай і эканамічнай магутнасці. На гэтай фазе цывілізацыя прымае форму універсальнай імперыі, у межах якой сацыяльная антаганізмы, барацьба, канкурэнцыя мінімізуюцца. У выніку экспансіянісцкай палітыкі імперыя пераўтварае іншыя дзяржавы ў свае калоніі. Аднак стадыя «залатога веку» таксама азначае пачатак захаду цывілізацыі. Запад цывілізацыі характарызуецца дзвюма стадыямі – стадыяй разлажэння і ўварвання. На этапе разлажэння ўнутры цывілізацыі адбываюцца карэнныя сацыяльныя перамены. Пануючыя сацыяльныя групы пачынаюць выкарыстоўваць лішкі ваеннай, палітычнай, эканамічнай і культурнай вытворчасці для задавальнення сваіх эгаістычных патрабаванняў, стварэнне інавацый, якія з'яўляюцца галоўным сродкам

развіцця, спыняецца [4, с. 500–501]. Гэта стадыя характарызуецца ростам сацыяльнай незадаволенасці, грамадзянскімі войнамі і пераваротамі, заняпадам культуры, палітычнымі крызісамі, стратай калоній. Заняпад цывілізацыі завяршаецца стадыяй уварвання, калі аб'яссленая ўнутранымі супярэчнасцямі цывілізацыя становіцца аб'ектам экспансіі больш дынамічнай, варварскай цывілізацыі.

Час росквіту заходняй цывілізацыі прыходзіць на пачатак XVI – канец XX ст., калі Запад падпарадкоўвае ўсе цывілізацыі свайму ўплыву, стварае каланіяльную сістэму. XX ст. з'яўляецца этапам, калі Запад дасягае апагея сваёй магутнасці і адначасова пераходзіць у фазу крызісу. Гэта характарызуецца ўнутранымі сацыяльнымі супярэчнасцямі, крызісам ідэй ліберальнай сістэмы, распадам каланіяльнай сістэмы. Па прагнозах Ханцінгтана, у будучым заходняя цывілізацыя будзе займаць дамінуючае становішча ў свеце, але яе эканамічны і палітычны ўплыў стане няўхільна падаць. Гэта непазбежна прывядзе да пераразмеркавання ўлады на міжнароднай арэне. Новымі сусветнымі гегемонамі хутчэй за ўсё стануць канфуцыянская і ісламская цывілізацыі, якія ў сучаснасці праходзяць этап мадэрнізацыі. Эканамічнае, палітычнае і ваеннае ўзмацненне ісламскай і канфуцыянскай цывілізацый прывядзе да пашырэння іх уплыву ў глабальным маштабе. Іншымі словамі, Ханцінгтан дае зразумець, што новы віток імперыялізму трэба чакаць з азіяцкага рэгіёну. Азіяцкі імперыялізм будзе азначаць для заходняй цывілізацыі пераход ад стадыі разлажэння да стадыі ўварвання, на якой яна стане часткай цывілізацыі, якая дынамічна развіваецца.

Самае галоўнае пытанне, якое Ханцінгтан ставіць у сваёй працы, заключаецца ў тым, ці магчыма для Захаду спыніць унутранае разлажэнне. Ці з'яўляецца Запад новым відам цывілізацыі, якая карэнным чынам адрозніваецца ад іншых цывілізацый? На гэтыя пытанні Ханцінгтан адказвае станоўча. Запад мае магчымасць спыніць разлажэнне і аднавіць свой былы статус сусветнага лідэра. Галоўную прычыну разлажэння Захаду Ханцінгтан бачыць у крызісе культуры: антысацыяльныя паводзіны, распад сям'і, паслабленне працоўнай этыкі, падзенне інтарэсу да інтэлектуальнай дзейнасці, а таксама праблема імігрантаў, якія адказваюцца прымаць заходнія культурныя каштоўнасці. Апошняя праблема выяўляецца ў росце лаціна-амерыканскага і мусульманскага насельніцтва ў ЗША і Еўропе адпаведна.

Аднак самай небяспечнай формай культурнага крызісу, які мае сваім вынікам раскол заходняй цывілізацыі, з'яўляецца праблема нацыянальнай ідэнтычнасці паўночнаамерыканцаў. Амерыканская культура заўсёды мела тэндэнцыю да аддзялення і супрацьпастаўлення сябе

еўрапейскай культуры. Ідэнтычнасць амерыканскай нацыі засноўваўся на тым, што амерыканцы з'яўляюцца новай, нееўрапейскай культурай і цывілізацыяй. У другой палове ХХ ст. гэта ідэя развіваецца ў межах тэорыі мультыкультуралізму. У канцэпцыях мультыкультуралістаў ЗША ўяўлялася «плавільным катлом», у якім адбываецца ўзаемадзеянне розных культур; падкрэслівалася, што амерыканская культура з'яўляецца полікультурнай і поліцывілізацыйнай [3, с. 620–621]. Ханцінгтан выступае з рэзкай крытыкай тэорыі мультыкультуралізму, даказвае, што яе напрамкі падрываюць цэласнасць паўночнаамерыканскай культуры. У якасці прыкладу ён прыводзіць СССР, які таксама з'яўляўся мультыкультурнай дзяржавай. Ханцінгтан звяртае ўвагу на тое, што Савецкі Саюз павінен стаць пагражаючым прыкладам небяспечнасці мультыкультуралізму для культурнай і, у рэшце рэшт, для дзяржаўнай цэласнасці амерыканскага грамадства. З прычыны мультыкультуралізму ўзнікаюць шызафрэнічныя дзяржавы, няздольныя падтрымліваць адзінства нацыі. Таму выйсце для паўночнаамерыканскай культуры заключаецца ў пацвярджэнні сваёй культурнай ідэнтычнасці Захаду, заснаванай на еўрапейскіх каштоўнасцях.

У тым выпадку, калі паўночнаамерыканцы здолеюць вырашыць праблему нацыянальнай ідэнтычнасці, раскол заходняй цывілізацыі будзе спынены. Гэту задачу Ханцінгтан вылучае як самую істотную для ЗША і ўсёй заходняй цывілізацыі. У гэтым выпадку бачыцца зусім іншы сцэнарый развіцця заходняй цывілізацыі. Гэта будзе не заняпад і падпарадкаванне варварскім цывілізацыям, а захаванне яе эканамічнай, палітычнай і культурнай магутнасці ў свеце. Ханцінгтан вылучае еўрапейскую стадыю росквіту заходняй цывілізацыі, якая працягвалася з XVI да пачатку ХХ ст., і амерыканскую стадыю – з першай паловы ХХ ст. Калі ЗША здолее пацвердзіць сваю культурную ідэнтычнасць Захаду, наступіць трэцяя, еўра-амерыканская ці атлантыцкая стадыя. Такім чынам, ЗША павінны вырашыць пытанне аб культурнай прыналежнасці Захаду, ядром якога з'яўляюцца каштоўнасці хрысціянства, плюралізму, індывідуальнай свабоды, правоў чалавека, верхавенства закона. Гэтыя каш-

тоўнасці з'яўляюцца унікальнай спадчынай заходняй культуры, якія могуць быць страчаны са знікненнем заходняй цывілізацыі.

Такім чынам, Ханцінгтан абгрунтоўвае вызначальную ролю культуры ў развіцці глабалізацыйных працэсаў у грамадстве. У выніку інтэнсіўнага эканамічнага развіцця дзяржаў Трэцяга свету, адбываецца адраджэнне нацыянальных культурных каштоўнасцей. У наш час культура становіцца асноватворным фактарам глабальных і лакальных змяненняў. У адрозненне ад канцэпцыі Ханцінгтана, у класічнай тэорыі мадэрнізацыі, культуры не надавалася вялікага значэння. Разам з тым Ханцінгтан лічыць, што галоўнай формай ўзаемадзеяння культур з'яўляецца барацьба ці сутыкненне. Тут узнікае пытанне аб стабільнасці будучага глабальнага грамадства. Адказ на яго амерыканскі даследчык пакідае адкрытым. У сувязі з гэтым набывае актуальнасць тэорыя дыялога культур, якая застаецца па-за межамі канцэпцыі Ханцінгтана.

ЛІТАРАТУРА

1. Фукуяма, Ф. Конец истории / Ф. Фукуяма. – М.: «Изд-во АСТ», 2004.
2. Фукуяма, Ф. Главенство культуры // <http://www.politnauka.org/library/dem/fukuyama.php/> Дата доступа: 27.04.2010
3. Хантингтон, С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М.: «Изд-во АСТ», 2004.
4. Хантингтон, С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М.: «Изд-во АСТ», 2003.
5. Харрисон, Л. Введение. В чём значение культуры? / Л. Харрисон // Культура имеет значение. Каким образом ценности способствуют общественному прогрессу / под ред. Л. Харрисона и С. Хантингтона. – М.: Московская школа политических исследований, 2002. – 320 с.
6. Huntington, Samuel P. The Third Wave: democratization in the late twentieth century. – University of Oklahoma Press, 1992.
7. The Crisis of Democracy. Report on the governability of democracies to the Trilateral commission. Michel Crozier, Samuel P. Huntington, Joji Watanuki. – New York University Press, 1974.

SUMMARY

This article is dedicated to civilizational conception of Samuel Huntington. Author stresses that Huntington's conception indicates such problems that have been out of classic theory of modernization. It proves importance of Huntington's conception for proper understanding social and political processes in globalizing world. However Huntington thinks that clash is the main form of intercivilizational relations. Therefore Huntington leaves questions about future stability of global world without answer.

Паступіў у рэдакцыю 09.04.2010 г.

УДК 141.7:27

В.У. Кузняцоў,
выкладчык кафедры філасофіі БДПУ

КАНЦЭПЦЫЯ ДЭМАКРАТЫІ ЛЕВАРАДЫКАЛЬНАГА НАПРАМКУ СУЧАСНАГА ХРЫСЦІЯНСТВА

У хрысціянстве заўсёды прысутнічаў вызначаны пласт ідэй, настройў, думак, які адносіцца крытычна да ўсякага

сацыяльнага парадку, існуючаму за кошт прыгнёту адных людзей іншымі, што ў вызначаны момант гісторыі можа стаць актуаль-